

BOBOVAC

LIST VAREŠKIH HRVATA

GODINA XXVIII. • BROJ 332 • KOLOVOZ 2022.
Cijena 2 KM • Za inozemstvo 2 €

Bilo bi dobro da je barem ljeto moglo proći bez politike (pa i dosadnog korona virusa), ali usporedo s rastom one u zraku rasla je u BiH i politička temperatura. U Varešu, kao i uvijek, prozračno i svježije nego u većini zemlje, međutim to ne isključuje Vareš iz ukupnih političkih odnosa među federalnim partnerima. Nakon što su u javnost procurila načela izmjena Izbornog zakona i Ustava Federacije BiH, koja su navodno bila pripremljena u OHR-u, a kojim se nastoji zajamčiti "pravednije" zastupanje u tijelima Federacije BiH (na čemu inzistira hrvatska strana u BiH), kao i spriječiti mogućnost blokada funkcioniranja Federacije BiH (što traže bošnjački političari), u Sarajevu se digla buna i na kraju je Visoki predstavnik popustio pritisku bošnjačke vrhuške pa nametnuo samo tehničke izmjene po pitanju izbornog procesa, a rješenja koja bi trebala onemogućiti preglasavanje Hrvata odgođena su ne bi li se u međuvremenu predstavnici dvaju naroda sami dogovorili. Mada su, svakome je jasno, takva očekivanja iluzorna. Uzbunu je na viši stupanj podigla izjava s prizvukom prijetnje da najavljene izmjene "neće proći bez posljedica" (**Željko Komšić**), iz čije je stranke također poručeno da će se "suprotstaviti svim sredstvima", kao i izjava da su na bošnjačkoj strani "već prebrojeni lovci, mladi ljudi, instruktori na dronovima" (**Bakir Izetbegović**), na što su reagirali čak i neki koji su uvjereni držali tzv. probosansku stranu. **Ivo Komšić** počeo je otvoreno kritizirati bošnjački nacionalizam i direktno poručio nacionalnom vođi Bošnjaka da će se, ukoliko njegove skandalozne izjave dovedu do progona Hrvata iz Sarajeva, Tuzle i Srednje Bosne, on "naći na suprotnoj strani". Javnosti manje poznata **Azra Zornić**, apelantica na Europskom sudu za ljudska prava koja je dobila presudu protiv BiH oko biračkih prava, istupila je s izjavom (gotovo najavom) da će odluka Visokog predstavnika "izazvati rat u BiH koji bi se proširio izvan granica zemlje".

Ostaci spaljene župne crkve u Borovici (slike: Nina Marčić)

Borovica, napušteno mjesto

Puste kuće čekaju domaćine

IZMEĐU DVA BROJA

Da se problem tronacionalne konfiguracije BiH želi pravedno riješiti pristupilo bi se (od strane hrvatskih intelektualaca davno predlaganom) konsocijacijskom modelu, koji podrazumijeva reciprocitet na lokalnoj razini, a paritet na višoj, u zajedničkim institucijama. Ali takav se koncept sudara s bošnjačkim vizijama građanske države koja sebi pod krinkom probosanstva želi osigurati supremaciju kroz brojčanu nadmoć.

Ljeto u Varešu 2022., kao da je malo i nestvarno u odnosu na politička zbivanja, ali ne treba ići tako daleko i uspoređivati ga s 1992. godinom, kada je vareški kraj također živio normalnim životom a okolo grmjelo od granata i plamtjelo. Slučajno se za ovaj broj podesilo da imamo i jednu pohvalnu priču iz onoga vremena, koja potvrđuje da je ova dolina uvijek nekako *sui generis* (poseban slučaj). A koliko tek činjenica iznosi knjiga **fra Mate Topića**, koju naširoko predstavljamo u ovom broju, to će otkrivati i često ostajati zapanjeni oni koji je budu čitali. Nazvali smo je ovdje knjigom svjedočanstva, a promotori su rekli i knjigom pouke, jer njena je sušta važnost u nedopuštanju da se zataji sve ružno (u politici i ratu), ali ni sve ono dobro (u ljudima) iz 1990-ih.

U ovom broju, pored zavičajnih susreta i manifestacija na svim stranama

naše općine, na središnje mjesto razložno stavljamo stoljetni jubilej u župi Borovica. Ta župa je 1993. doživjela potpuni nestanak i činilo se isprva da je pokušaj zatiranja doista uspio. Prilažemo ovdje ovoga puta presliku iz "Dnevnoga avaza" od 15. lipnja 1997. da podsjetimo kako su (i to ispod fotografije razorene borovičke crkve!), drugi o tome "istinu" svjedočili. Autor teksta (iz kojeg najbesmislenije dijelove u nastavku izdvajamo) **Đuro Kozar** danas je u sarajevskim medijima vojno-politički analitičar. On tada piše: "Ko je uništio Borovicu i njene žitelje natjerao u izbjeglištvo? Odgovor na ova pitanja dobili smo u Varešu. Na početku sugovornici su nam rekli da borovičke Hrvate (koji su tu isključivo živjeli) iz njihovih domova nisu otjerali Bošnjaci. Kad je jedinica Armije BiH iz sastava Operativne grupe 'Lašva' u novembru 1993. ušla u Borovicu u njoj više nikoga nije bilo, a ostaci kuća izgledali su kao što izgledaju i sada. (...) Ko je, onda, mogao minirati kuće i zapaliti ono što je u njima ostalo? Premda to s ove distance izgleda čudno, borovičke kuće, pa i crkvu, uništili su sami žitelji, prije nego su se povukli iz tog mjesta. U domovima je bilo dosta hrane, posebno velike količine brašna, pa su tamošnji Hrvati odlučili da onima koji prvi uđu u Borovicu ništa ne ostane..."

I zamislimo sad da ovo nema tko (i onda, i sada ponovo) demantirati i ogoliti!

B

POTPORA LISTU "BOBOVAC"

Neda Juroš, Njemačka – 50 KM,
Tomislav Čingel, Hrvatska – 100 €,
Stjepan Milićević, Nizozemska – 100 KM,
Mario Bogeljić, Hrvatska – 300 KM,
Manojlo Vujić, Srbija – 30 €,
Ž. Š., Hrvatska – 20 KM,
T. D., Hrvatska – 20 KM,
N. N., Hrvatska – 30 KM,
N. N., Drvar – 30 KM,
Z. J., Nizozemska – 25 KM,
I. B., Austrija – 15 KM,
Anđelko i Gordana Kokorović,
 Kanada – 50 KM.

Svima hvala lijepa!

Izdavanje ovog broja potpomognuto je sredstvima Središnje uprave Hrvatskoga kulturnog društva "Napredak" i sredstvima Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske

IZ ŽUPNIH MATICA

VAREŠ Kršteni: Mateo Šurkić (Davora i Sanje), Viktorija Kir (Darija i Lidije), Luka Vodopija (Saše i Kristine), Lukas Mirčić (Marija i Nikoline).

Vjenčani: Vjeran Višnjić i Anja Malbašić, Ivan Tomić i Ivana Mutić.

Umrli: Zlatko Lekić (1947.), Helena Jurić rođ. Knežević (1938.).

Fotografija na naslovnici: **S. Matić**

Sjednica Općinskog vijeća

Općinsko vijeće Vareš održalo je 28. srpnja 2022. godine 18. redovitu sjednicu i razmatralo 11 točaka dnevnog reda. Početak zasjedanja obilježila je rasprava o Prijedlogu Odluke o utvrđivanju površina za parkiranje motornih vozila. Vrlo se brzo ispostavilo da novi Prijedlog stručne službe nije donio nikakva značajnijeg pomaka u odnosu na ranije prijedloge pa su zbog te činjenice vijećnici počeli izražavati nezadovoljstvo. Naime, na početku mandata ovaj saziv Vijeća je odlučno najavljivao da će stati u kraj tom pitanju, kad već prethodnim sazivima to nije polazilo za rukom. A dogodio se, zasad, samo novi čor-sokak. Preraspodjela (da je tako nazovemo) postojećeg prostora, u smislu da se negdje neko mjesto za parkiranje uskrati radi sigurnosti prometa ili da se negdje neko mjesto eventualno pridoda, svakako ne rješava ukupnu problematiku, pogotovu ne u situaciji kad broj vozila u gradu (i u tzv. mirujućem prometu) raste usporedo s razvijanjem aktivnosti rudarskih tvrtki (više nije samo jedna) i pogotovu ne ljeti kad je (kao trenutno) aktualan priljev vozila s inozemnim pločicama, koji isto trebaju parkiralište. Neki su predlagali da se (kao u normalnim gradovima) ocrtava parkirališna mjesta, da bi se bar tako nešto unaprijedilo, međutim na toliko izrovanih površina teško je i to provesti. U raspravi se prigovorilo i zbog jedva 3 ili 4 parkirališna mjesta za invalide, a računa se da osobâ s tjelesnim poteškoćama u gradu ima preko 50. Na koncu je Prijedlog Odluke vraćen nadležnoj službi na doradu, mada nije jasno što bi se uopće moglo doraditi bez iznalaženja novih prostora za parkiranje, tako da u toj oblasti na snazi ostaje stihija; naročito u prostoru ispred osnovne škole, gdje su i igrališta.

Zanimljiv je bio i završni dio sjednice, zapravo zanimljiv onima koji prate zasjedanja u radijskom prijenosu, ali ne i onima koji kroz podneske Vijeću i tekuća pitanja traže rješavanja svojih često najosnovnijih (komunalnih) potreba i pripadajućih prava. Jedna od takvih tema bio je vodovod s Mrestilišta do Pogari i Sjenokosa, te dalje do Strice i Zarudja. Urađena je primarna mreža i voda je stigla do središnjeg rezervoara, obavljen i tehnički prijem, a onda na Vijeću uočena kratkovidost; ništa nije razrađeno oko sekundarne mreže. Postoje parcijalne mreže privatnih vlasnika, ali ne zna se njihovo pravo stanje i očekivati je moguće gubitke vode (zbog zastarjelosti, polunaseljenosti itd.). Je li sigurnije i isplativije razvesti novu sekundarnu mrežu, ako jest tko bi to financirao: Općina, korisnici ili zajedno? Postavljeno je još jedno pitanje bez odgovora: koliko su stanovnici u stanju financijski podnijeti izdatke za uključivanje u sistem? Na sve to dođe nesloga s kojom se već susrelo na terenu: jedni su mještani spremni participirati, drugi nisu, treći traže da im se uračuna u troškove prepuštanje vlastitih rezervoara na zajedničko korištenje i upravljanje od strane JKP-a kao zakonski nadležnog subjekta. Odlučeno je na kraju da se sastanu općinski

načelnik i direktor JKP-a kako bi razmotrili problematiku sekundarne mreže jer voda je sada stigla u selo, ali – ako se pita mještane – kao da i nije.

Sljedeća su tema bili Tirići odnosno puteljak koji iz te ulice vodi do naselja Pruga. Vrlo okomit, neprikladan za starije osobe, pa ni djeci naravno nije lak. Pristup do pojedinih privatnih kuća u tom području, onaj koji bi se smatralo zajedničkom površinom, neadekvatan. Sve su to naslijeđeni problemi koji postoje otkako postoji i naselje uz taj puteljak, dakle iz "onog sistema", ali vremena se mijenjaju i prohtjevi se građana mijenjaju, teži se za normalnim uvjetima. Donesen je zaključak Vijeća da se nadležni angažiraju i sagledaju realnost na terenu.

Iz župnoga ureda stigao je dopis Vijeću zbog bučne glazbe u obližnjem noćnom klubu "Konoba" koja se ne stišava gotovo do jutarnjih sati. Plus, povređuje se i uneređuje privatni prostor oko župne kuće, kao i oko stare crkve, koja je nacionalni spomenik. Stalno u noći pozivati policiju na intervenciju ne donosi trajno rješenje jer objekt posjeduje dozvolu za produženi rad, kakva god ona bilo. Župni ured, a i građani su iz obližnjih zgrada ranije pokušavali s peticijom, traži očitovanje općinskih struktura, pa ako u tome ne bude ničeg konstruktivnog želi se žaliti višim instancama. Očitovanje će uslijediti dok se stekne još ulaznih informacija, zaključeno je.

I napokon se Vijeće dotaknulo problema divlje deponije uz regionalni put R-444, pred vratima općine Vareš, one o kojoj smo natuknuli u Uvodniku prošlog broja. Nezavisni vijećnik **Dario Dodik** osobno se potrudio prikupiti dodatnih informacija oko toga što je moguće, a što nemoguće uraditi da se ishodi njeno uklanjanje i zatvaranje. Tako došao do podatka da je (pored neučinkovitog komunalnog inspektora Općine Breza) i nadležni kantonalni inspektor stjecajem okolnosti iz Breze pa se pokazalo nesuvislim vjerovati da problem može biti riješen (i) na toj instanci. Istražio je i druge zakonske mogućnosti, u smislu krivične odgovornosti zbog svjesnog nanošenja ekoloških šteta i ugrožavanja zdravlja stanovništva nizvodno deponije, a na koncu (budući da je deponija "spuzala" do regionalnog puta) postoje i elementi ugrožavanja sigurnosti prometa. Načuo je Dodik i o tome da brezansko komunalno poduzeće čeka šansu da povuče sredstva iz najavljenog poticaja za zatvaranje divljih deponija pa da tako elegantno na svemu i zaradi. Podsjećamo, problem s tom deponijom nastaje iz činjenice da je brezanskim komunalnim vlastima isplativije odlagati nelegalno i plaćati određene kazne po tom pitanju nego odvoziti smeće na kantonalnu deponiju u Zenici. Međutim, izbor lokacije doista je vrlo neprimjeren, a i nekorektan jer se kod neupućenih lako stječe dojam da je to "uz varešku cestu". Sve i da stoji uz deponiju ploča s bilo kakvom oznakom o pripadnosti Brezi ne bi to bilo utješno jer radi se o nečemu za Vareš neprihvatljivom, a tek prolazniku-strancu – totalno nepojmljivom.

B

Proizvodnja i trgovina
modnih tkanina i
modne konfekcije

71330 Vareš | ul. Zvijezda 25 (poslovna zgrada Bobovac)
tel./fax: 032 849 300 | e-mail: info@profitex.ba
www.profitex.ba

Obraćanje direktora Teletovića

Poticanje na razvoj male privrede

M. Marijanović

U Radničkom domu 18. srpnja 2022. godine tvrtka Eastern Mining upriličila je prezentaciju svoje Inicijative održivog razvoja lokalne zajednice, osmišljene kako bi se ohrabrilo (prvenstveno fizičke osobe bez stalnog zaposlenja) potencijalno zainteresirane za pokretanje (ili proširivanje) malih biznisa. Konačni cilj ovog okupljanja jest osnaživanje razvoja pratećih djelatnosti koje svoju profitabilnost mogu osigurati oslanjajući se na pokretanje rudarskog projekta u Varešu. Da bi se poslovne ideje zaokružile potreban je i početni kapital te su stoga iz Eastern Mininga prisutne, koji su došli saslušati prezentacije, nastojali odmah i uvezati s predstavnicima fondacija koje financijski prate pokretače malih biznisa.

Okvir svemu dao je direktor Eastern Mininga Adnan Teletović u uvodnom izlaganju kazavši: "Hvala vam što ste se odazvali našem pozivu da zajednički iznesemo svoje ideje i prijedloge kako poboljšati život i rad u našoj zajednici. Nastavljamo razgovore na osnaživanju i unapređenju kvalitete života stanovnika općine Vareš, s ciljem postizanja održivog razvoja. Ovo podrazumijeva otvorenost svih strana za sve prijedloge koji mogu pomoći u ispunjavanju potencijala, naravno ne samo

ekonomskih. Otvaranje Eurofarm klinike u Varešu je dobar pokazatelj kako je jedna zdravstvena institucija prepoznala mogućnost ovog kraja i omogućila vrhunsku zdravstvenu njegu, ne samo osoblju naše kompanije i njihovim porodicama, nego i cijeloj zajednici. Ovo je odličan primjer dobre suradnje kada privatna kompanija, kao mi, ugovara potrebne usluge druge kompanije, u isto vrijeme osiguravajući da je na raspolaganju zajednici. A kako bi i mladima olakšali životni put, mi u Eastern Miningu smo i ove godine raspisali konkurs za dodjelu stipendija za upis na smjer moderno rudarstvo ovdje u Varešu i ovo je druga generacija koja se upisuje, a sretni smo i zahvalni što su ovi mladi ljudi prepoznali šansu koja im se pruža. U Eastern Miningu cijenimo da su nas Vareš, ali i okolne zajednice prepoznale, a zatim i prihvatile kao pouzdanog partnera s kojim mogu raditi na ispunjavanju potencijala koje ova sredina nudi. Svjesni smo da zdrava i jaka zajednica znači zdravu i jaku kompaniju", podcrtao je Teletović.

Obratio se potom općinski načelnik Zdravko Marošević te između ostalog poručio: "Prošli smo s kompanijom zajedno već pet-šest godina, može se reći jednog aktivnog rada koji je uvijek išao uzlaznom putanjom, ali mnogo puta nije

otkrivao vidik, tako da ga čak i mnogi Varešani nisu prepoznavali. Moram reći da kod dijela javnosti još postoje određene nedoumice i sumnje, ali većinom kod onih ljudi koji ništa u životu nisu uradili jer oni ne znaju da treba raditi. Mi kao Općina Vareš, sa svojim stručnim znanjem ali i s angažiranjem znanja koje mi nemamo, spremni smo dati svoju podršku poduzetnim ljudima da pokreću vlastite biznise."

U nastavku su predstavnice Eastern Mininga Vildana Mahmutović (voditeljica održivosti razvoja) i Lejla Karčić (menadžerica za usklađenost) održale prezentacije te dodatno pojasnile trenutne i predstojeće aktivnosti tvrtke. Predstavница Biroa za zapošljavanje Vareš, kroz brojčane i druge pokazatelje iz te ustanove, predložila je pak realnosti kad je riječ o bazi nezaposlenih u Varešu, što smo s razlogom i izdvojili (vidi okvir).

A o aktivnostima Udruženja poslodavaca Vareš govorio je iskusni poduzetnik i jedan od inicijatora ponovnog pokretanja rada Udruženja Nikola Šimić.

Na kraju su izlaganja imali predstavnici dvije fondacije "Impakt" i "Mozaik". Fondaciju "Mozaik" i njezin koncept financijskog praćenja predstavio je Dženan Šarić, direktor programa Startup studio, a ispred Investicijske fondacije "Impakt" govorio je njezin izvršni direktor Senajid Đozo. Poslije službenog dijela, kroz neposredni razgovor s predstavnicima fondacija mogla se dobiti i neka informacija ili naputak više, uz domaće delikije ponuđene od članica vareških udruga (Forum žena Strica-Zarudje, "Zvijezda" Vareš, "Žene Stupnog Dola", "Zvezdangrad" i "Izvorno vareško") te razgledanje dijela eksponata iz etnomuzeja Pogor, a našli su se tu i proizvodi očevskih kovača.

Djelatnica Biroa za zapošljavanje Vareš Vedrana Dugonjić prezentirala je stanje na tržištu rada općine Vareš, zaključno s koncem lipnja tekuće godine: "Trenutni broj nezaposlenih u Varešu je 781, od čega su 452 žene. Među njima je 7 magistara i 28 osoba s visokom stručnom spremom, te 221 nekvalificiranih. Na evidenciji nezaposlenih većinom se nalaze teže 'zapošljive' osobe, drugim riječima: oko 60 posto žena, 66 posto je starije od 40 godina, oko 30 posto su osobe bez ikakvih kvalifikacija, a bez radnog iskustva je 33 posto nezaposlenih. U svakom slučaju, osobe s Biroa teško se odlučuju na samozapošljavanje i radije traže firme koje bi ih zaposlile. Na temelju našeg internog istraživanja imamo podatak da svega dvije-tri osobe godišnje iskoriste program samozapošljavanja. Kroz razgovor s nezaposlenima na tu temu, povratne informacije pokazuju kako oni smatraju da se radi o malom iznosu početnih sredstava, te da imaju strah od pokretanja nečeg novog. Ističu da bi se lakše odlučivali na samozapošljavanje kada bi imali neke mentore i određenu sigurnost da će njihov biznis opstati i nakon završetka programa."

Usvojen Prostorni plan općine Vareš

Poslije održane prezentacije od strane predstavnika Kantonalnog zavoda za urbanizam i prostorno uređenje, na 8. sjednici (održanoj koncem rujna 2021. godine) Općinsko vijeće Vareš usvojilo je Nacrt Prostornog plana Općine Vareš za razdoblje od 2018. do 2038. godine, nakon čega je taj strateški dokument prošao javnu raspravu i u formi Prijedloga upućen Vladi Zeničko-dobojskog kantona. Vlada ZDK-a na svojoj sjednici održanoj 25. srpnja 2022. godine prihvatila je mišljenje Ministarstva za prostorno uređe-

nje, promet i komunikacije i zaštitu okoliša te utvrdila Prijedlog odluke o davanju suglasnosti na Prostorni plan općine Vareš, uputivši ga u skupštinsku proceduru.

Resorni ministar Arnel Isak naglasio je da je ovo ministarstvo reagiralo u rekordnom roku kako bi se stvorili uvjeti da se Prostorni plan što prije nađe, prvo na dnevnom redu Vlade, a ubrzo i Skupštine Zeničko-dobojskog kantona, imajući u vidu interes Općine Vareš, kao i brojnih investitora, među kojima su Easter Mining s projektom pokretanja rudnika i

arapski investitor koji planira izgradnju resorta na površini od 400 duluma.

Već istog tjedna, točnije 29. srpnja 2022. Prostorni plan općine Vareš na svojoj 47. sjednici potvrđuje i Skupština Zeničko-dobojskog kantona. Tim povodom kontaktirali smo općinskog načelnika Zdravka Maroševića koji je kazao da i putem našega lista želi izraziti zahvalnost Vladi, kao i Skupštini ZDK-a jer je reagirala promptno i, s izuzetkom jednoga glasa – jedinstveno, dodavši da je ovaj strateški dokument od najveće važnosti i konačno stvara preduvjete da investitorima u Vareš vrata sada budu otvorena do kraja.

S. P. **B**

PATRON U VIJACI

Tri dana lijepih susreta

Vijaci je obilježen, kako se to običava kazati, ljetni patron župe – blagdan svetih Joakima i Ane – 26. srpnja 2022. godine. Nakon trodnevne pripreve i duhovne obnove, središnje je misno slavlje predvodio fra Ivo Pavić uz koncelebraciju petorice svećenika. Tijekom homilije fra Ivo je posebno upozorio na jednu pojavu, kazavši: "Postoji jedan grijeh skriveni u koji kršćani koji su nestabilni, koji nemaju osobnu vjeru u Gospodina Isusa mogu upasti, a taj je da počnemo izjednačavati odnosno prihvaćati da su sve religije jednake. Danas se to potiče i govori: dobar je islam, dobar je budizam, hinduizam, Jehovini svjedoci, šintoizam, mormoni, pa tu ćemo staviti i kršćane i katolike... jedan je Bog, važno je moliti se Bogu, važno je vjerovati u Boga, to je dovoljno, postoje različiti putevi do Boga itd. Ali, braćo i sestre, to je zamka. Znae što piše u Svetom Pismu: Na ime Isusovo prignut će se svako koljeno; nebesnika, zemnika i podzemnika! I svaki će jezik priznati da je samo Isus Krist Gospodin. I nema drugog imena u kojem se možemo spasiti osim u imenu Gospodina Isusa Krista. Neka hrvatski narod to zna!"

Vijački župnik fra Zvonko Zečević zahvalio je svima na dolasku, a napose onima koji su materijalno potpomogli župu u ovoj prigodi. Obilježavanje blagdana uljepšano je pristupanjem dvoje djece sakramentu Prve pričesti, a po završetku mise tradicija je da se poigra kolo, makar to bilo uz glazbu sa zvučnika (kao ovoga puta).

M.M. **B**

Nakon mise, narodno veselje

Turnir pod reflektorima

Uz obilježavanje patrona održane su u Vijaci zabavne večeri s glazbom uživo, a također i memorijalni nogometni turnir "Petar Pavić", u večernjim satima i pod reflektorima, pa je ugođaj bio bolji i za igrače i za publiku jer je izbjegnuta vrućina. Predsjednik MZ Vijaka Marin Jurkić (mjesna zajednica je bila organizator i sponzor turnira) pružio nam je informacije o tome da je odziv gledatelja ove godine bio popriličan i da je na teren istrčalo ukupno sedam momčadi: tri iz Vareša, jedna iz Vijake, jedna s Donje Vijake, te momčadi iz Crne Rijeke i Careve Čuprije. Nakon odigranih susreta u skupinama i križanja u polufinalu, u finalu su se našle dvije momčadi iz Vareša, a boljim izvođenjem penala kao pobjednik je izašla momčad "Forst Josipović" nad "Tuljanima". U utakmici za treće mjesto slavila je momčad iz Crne Rijeke, a zanimljivo je dodati da je momčad iz Careve Čuprije bila sastavljena od mladića iz nogometne škole "Nafa" u Norveškoj. Nagradni fond za momčadi je iznosio 600, 300 i 100 KM. Proglašeni su i najbolji pojedinci: Andrej Malbašić (igrač) i Haris Šogolj (vratar).

B

Malo drugačija promocija

Dana 22. srpnja 2022. godine u dvorani Radničkog doma na otvorenju VAART festivala, nakon prigodnih riječi v. d. direktora Centra za kulturu i edukaciju Stjepana Šimića, održano je predstavljanje pjesničke knjige "Jeruzalemski murali" Željka Ivankovića. Predstavljanje knjige odvijalo se zapravo kroz otvoreni razgovor moderatorice Berine Fatić s autorom Ivankovićem, što je cijelom događaju dalo drugačiju, ležerniju notu, a po reakcijama publike može se kazati da je pristup bio pogođen. Odziv publike bio je iznadprosječan i potražnja za knjigom jednako je takva pa ju je moguće nabaviti i naknadno, u redakciji lista "Bobovac". Iznenadenje večeri bio je glumac Armin Omerović (poznat po ulozi dječaka s harmonikom u bh. filmu "Armin"), on je govorio stihove iz zbirke, a naposljetku je nekoliko pjesama govorio i sam Ivanković. Iz zanimljivo vođene diskusije, dijelom i provokativne ali u boljem smislu te riječi, publika je mogla saznati stajališta pjesnika o mnogim pitanjima, koja se inače ne otvara i u koja se "ne dira", a ovdje na koncu donosimo pjesnikovo pojašnjenje kako je došlo do naslova zbirke:

"Knjiga je dobila nagradu na natječaju Fondacije za izdavaštvo FBiH, ali prije objavljivanja ja sam joj promijenio naziv: umjesto prvobitnog *Udvaranje smrti*, dao sam naslov *Jeruzalemski murali* jer mi se iskustvo iz mog posjeta Jeruzalemu prije koju godinu činilo dramatično i važno da ostalu tematiku potisnem u drugi plan. Tim više što sam 1985. bio na Humboltovom univerzitetu u DDR-u odnosno u istočnom Berlinu i živio sam cijeli ljet-

Za promotorskim stolom: Fatićeva, Omerović i Ivanković

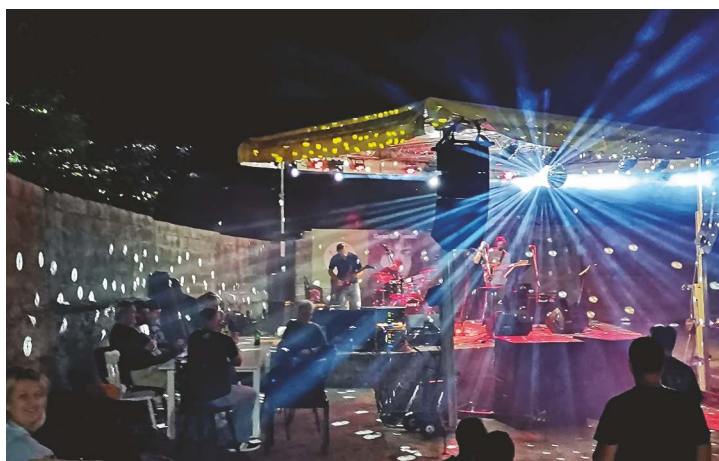
ni semestar u sjeni Berlinskog zida. U sjeni strašne strahovlade prosovjetskog režima. Vidio sam što su zidovi. I sledio sam se kad sam u Jeruzalemu, u maloj Palestini, vidio zidove koji su dignuti 60 godina kasnije odnosno 30 godina nakon što je Berlinski zid bio srušen. Šokirao sam se koliko su kontrolni punktovi daleko militantnije postavljeni od onih u Berlinu gdje sam iz istočnog u zapadni Berlin s jugoslavenskim pasošem mogao ići i išao svakodnevno. Šokirao sam se kad sam vidio te zidove i što sve oni znače u Jeruzalemu. Kad sam na kontrolnom punktu vidio palestinsku ženu, palestinsku djevojčicu... Iz auta sam snimio jedan broj murala s istočne strane zida... Na naslovnici je nešto od toga i pokazano. Posebno me se dojmio mural, koji je dizajner vješto ukomponirao na naslovnici, a koji je metafora Davida i Golijata, biblijske, židovske priče – samo ovaj put obrnuta. Sad je David palestinski dječak, a Golijat je izraelski vojnik. Palestinci i na svojim muralima vode borbu za neki najnormalniji život. To je strašno za vidjeti, tako da sam temeljem toga knjizi preinačio naslov i rekao: udvarat ću se smrti drugi put, to se može uvijek."

M.M. **B**

VAART 2022.

Nastup "Taxi benda" (Saša Domuz u sredini)

Scena je ove godine unijela poseban ugođaj

U završnici – rokerska noć

Peto izdanje VAART festivala u organizaciji Centra za kulturu i edukaciju Vareš ponudilo je od 22. do 29. srpnja 2022. godine raznovrsne sadržaje, a kruna svemu bio je koncert u sjećanje na bubnjara "Bijelog Dugmeta" Ipetu Ivandića. Za tu priliku u ljetnoj bašti Radničkog doma montirana je pozornica s tehničkim efektima koji su bili poseban iskorak. Na koncertu su nastupili "Taxi bend", "Gruver" i "Rock liga", a u sastavu "Taxi benda" je Saša Domuz koji je bio

Ipetov prijatelj iz vremena dok je svirao u sastavu "Rock". Bila je to prilika da se specijalno pred vareškom publikom izvedu pjesme koje je Ipe volio.

U sklopu festivala 26. srpnja u malom je parku na otvorenom bila postavljena izložba radova s ovogodišnje likovne kolonije u Borovici.

Održane su i dvije predstave s Elmirom Krivalićem u glavnoj ulozi, glumcem koji je i umjetnički direktor Centra za kulturu u Lukavcu.

O promociji Zlovićevog CD-a "Usnuli grad ljubavi" i promociji Ivankovićeve zbirke "Jeruzalemski murali" pripremili smo pak posebna izvješća.

Umjetnički ravnatelj VAART festivala Stjepan Šimić izrazio je zadovoljstvo sveukupnim odzivom publike, ističući da je epidemiološka situacija napokon to dozvoljavala.

Vareški art festival održan je pod pokroviteljstvom Općine Vareš i načelnika Zdravka Maroševića, a podršku su pružili i Federalno ministarstvo kulture i sporta te tvrtka Eastern Mining.

S.P. **B**

Radnički dom bio je 23. srpnja 2022. godine pozornica glazbenog događaja koji je tom kulturnom mjestu vareške kulture povratio dašak lijepe prošlosti. Muzika i pjesma vareške stare garde, pa uz njih i novih snaga, vratiše se te večeri kući. Naime, prije osam godina Mišo Zlović zamislio je projekt snimanja albuma s vareškim vokalima i na njemu do kraja ustrajao. Ni iz kakve obveze, ni po kakvom nagovoru, vlastitim sredstvima, iz čistog entuzijazma i osjećaja prema zavičaju, prema rasutom vareškom blagu u muzičkoj branši. Sve je Mišo uradio sam: tekstove, muziku, aranžmane, i na albumu zastupio osam numera s vareškim pjevačima, dakako i pjevačicama. Na kraju je upriličena promocija tih pjesama u Radničkom domu, inače već dvije godine odgađana zbog pandemije.

Za uvertiru su zasvirali Rus i Mirza, a onda je profesor Željko Sertić, do umirovljenja član Sarajevske filharmonije, govorio o bogatoj vareškoj glazbenoj povijesti. Dalje su atmosferu podizale mlade glazbene nade Vareša Emina Ahmedović, Ema Hinger i Vanja Anđić pod vodstvom Igora Hingera. Potom slijedi trenutak kada se vidno emotivno i ponosno obraća Mišo Zlović. Evo njegovih uvodnih riječi:

"Jedan je ovo od najsretnijih trenutaka u mom životu, zaista. Na ovoj bini ovdje, prije da ne kažem koliko decenija, sam i ja počeo graditi svoje muzičke korake. Evo sad, promocija albuma. Vidite na omotu: Usnuli grad ljubavi. Naslov koji puno govori jer Vareš jeste grad. Vareš nije palanka, Vareš nije selendra. To je grad koji može da bude ponosan na desetine, stotine profesora, doktora, inženjera, divnih žena, djevojaka, majki..., e zato je to bio grad. I ja sam večeras toliko sretan što ste vi ovdje da vratimo onaj duh našeg Vareša. Ovo jeste grad ljubavi, bez obzira šta ko podrazumijeva pod tom riječju, a ovo usnuli ostavljam da svako od vas protumači na svoj način. Gledajte, na ideju da se stvori ovakav jedan album dovoljno je samo reći da je to jedna trajna, neprekidna ljubav prema gradu gdje si rođen i povlačiš sve svoje talente, sve svoje inspiracije. Nas je ratni vjor pomjerio na mnoge strane i na druge kontinente. Ja živim 22 godine u Americi, prije toga šest godina u Berlinu u Njemačkoj. Ali ovaj grad ne postoji nigdje. Bez obzira koliko sam zemalja vidio i koliko kontinenta obišao, ovaj i ovakav grad postoji samo ovdje."

Zatim je Mišo ponaosob predstavio pjevače zastupljene na albumu, s pijetom za dvojicu kolega i prijatelja koji više nisu među živima:

Autor albuma Mišo Zlović

Noć pjesme i emocije

M. Marijanović

Gost večeri Nermin Hanjalić

"Buco i Rafo su nažalost umrli vrlo brzo poslije snimanja svojih pjesama na ovom albumu. To naravno daje poseban ton ovoj večeri, jedan emotivni momenat i meni je žao što moram o ovome govoriti, ali tu su i prijatelji i komšije, najbliža rodbina, tu je majka i sestra. Ipak, čut ćemo njihove pjesme večeras i ja sam sretan, a znam da nas gledaju. Uvjeran sam da nas gledaju i da su ponosni na ovaj skup Varešana. Njihovi glasovi ispu-nit će ovo zdanje kao što je to bilo u nekim davnim godinama."

Prethodno je u čast njima dvojici izgovorio riječi kompletne "Pjesme No. 3" Dade Topića, koje su emocije u dvorani pojačale do kraja.

U nastavku je nastupilo četvero izvođača s albuma koji su uspjeli doći i uživo se predstaviti svojim sugrađanima: Jana Šoljak, Leon Dodik, Dubravka Uroda i Denis Redžepagić, dok su Ružica Marijančević i Sanja Bundalo iz objektivnih razloga izostale. Pjesme Rafe Dužnovića i Steve Jovića Buće izvedene su posthumno, uz prikladnu scenografiju, i u publici pobudile suze.

Kao gost večeri nastupio je sarajevski muzičar i pjevač Nermin Hanjalić te također premijerno izveo kompoziciju koju je Mišo napisao i uglazbio za njega. O suradnji s njim Mišo je za naš list kazao:

"On je izvanredan sarajevski gitarista i pjevač, svira samostalno na ekskluzivnim mjestima. Prije nekoliko godina nastupio je u beogradskom show programu 'Nikad nije kasno'. Majstor je balade, a izvanredno izvodi i svjetske *evergreene* na engleskom jeziku. Tako smo prošle godine dogovorili da snimimo moju pjesmu 'Ruke pomirenja', što je i urađeno. Ja sam aranžirao i odsvirao sve u Americi, a on je snimio vokal u Sarajevu u studiju 'Amadeus' kod Marina Meštrovića. Za tu pjesmu radi se profesionalni spot i plan je da se objavi početkom jeseni. Hanjalić trenutno radi na ostatku materijala jer priprema samostalni CD na kojem će biti još mojih pjesama. A ja ću polako zatvoriti ovu varešku stranicu i u narednim godinama više sarađivati sa sarajevskim muzičarima, kao što sam i u prošlosti sarađivao."

U nastavku ovog transgeneracijskog glazbenog druženja, pod zastavom petog VAART festivala, u vareškom Radničkom domu uslijedio je rock dernek s grupama "Orion" i "Lazy River".

B

P. S. CD "Usnuli grad ljubavi" moguće je u Varešu nabaviti u redakciji lista "Bobovac".

Ocjenjivački žiri: M. Hrvat, H. Kujraković i Lj. Vijačkić

Pobjedu odnijela Duboštica

M. Marijanović

Pekijada u Očeviji, i dalje nošena entuzijazmom, imala je ove godine (30. srpnja) svoje šesto izdanje. Koliko je truda pojedinaca uloženo u samu pripremu tako opsežnog okupljanja, i napose natjecanja, najbolje znaju oni sami, a na licu mjesta, na dan održavanja, moglo se vidjeti tu njihovu gorljivost kada su bez ikakve zaštite od kiše zujali okolo da sve bude na vrijeme i po planu. Kiša je, nakon dugog sušnog razdoblja, izabrala nezgodan čas – pred samo natjecanje, i donekle poremetila ugođaj, ali nije se stalo u organizaciji i program je tekao po zacrtanom. Srećom je i prestala, sačekala do večeri kada će konačno potjerati vesela društva na razlaz. No, dotad je već spuštена zavjesa i na zabavno-muzički program, koji se održavao tijekom dana i odzvanjao na lokalitetu Banje.

Na ovogodišnjem natjecanju u pripremi jela ispod peke sudjelovalo je 29 ekipa iz pet zemalja: Češke, Slovenije, Hrvatske, Srbije i Bosne i Hercegovine. Sudionike natjecanja i goste pozdravio je u ime organizatora odnosno Mjesne zajednice Očevija Zdravko Barkić, a zatim se obratio i načelnik općine Zdravko Marošević. On je podcrtao kako je Očevija uvijek bila dobar domaćin te da nema sumnje da će se u tome potvrditi i ovoga puta, dodavši kako je općinska podrška ovoj manifestaciji neupitna i u budućnosti.

Predsjednik žirija Hamid Kujraković također se oglosio prije početka natjecanja i dao posljednje upute. Prema već uhodanim propozicijama, natjecateljske ekipe imale su rok od dva sata za pripremu jela, dok su se ostali gosti, posjetitelji iz svih krajeva općine, Varešani iz inozemstva, njihovi gosti stranci, i svi drugi

koji ovakvo okupljanje ne propuštaju zabavljali i susretali okolo.

Pred stručnim žirijem, u kojem su uz Kujrakovića bili još Ljuban Vijačkić i Mujo Hrvat, na kraju se našla gomila tanjura i naoko lijep, ali i zahtjevan zadatak – izabrati bolje od boljeg. Predsjednik žirija, uoči proglašenja pobjednikâ, kazao je da su sve peke bile izvrsne, i uspoređujući ih s prethodnim godinama, naglasio: najbolje dosad. Zato su kod vrednovanja kako je jelo aranžirano, te kakvog je mirisa i okusa, presudile tek nijanse.

Krenulo se od najbolje dekoriranog tanjura, a takvim je proglašen tanjur ekipe "Macho" iz Vareša. Za nagradu dobivaju tanjuraču, kakvu dobiva i trećeplasirana ekipa za pripremljeno jelo, a to su

bili članovi UNRO Vareš, Usora i Žepče (koji su i ranijih godina znali stizati do postolja). Nagradu malu peku dobila je ekipa "Jageri" iz Zagreba za osvojeno drugo mjesto, a velika peka i pobjeda u ovogodišnjem natjecanju pripala je ekipi "Pendići" iz Duboštica. Većina ekipa potrudila se i oko izrade majica za svoje članove, tako da se može reći da to nisu samo *ad hoc* sabrani amateri u pripremanju jela nego se zadatku pristupa na način da sve bude s renomeom. A međunarodnu reputaciju ove su godine svojim dolaskom dodatno proširili Česi, kojima je podršku došao pružiti predstavnik češkog veleposlanstva u BiH.

U muzičkom programu kao mobilni tim sudjelovali su vareški tamburaši, dok ih u tome nije omela kiša, a glavna "scena", na najširem dijelu inače zbijenog prostora u Banjama, gdje se rasplete i kolo, povjerena je (i) ove godine tamburaškom orkestru iz Sarajeva. Također, na svojim su mjestima, bez obzira na lošu vremensku prognozu, i ovoga puta bili prodavači suvenira, napitaka i slastica, jela s grila i iz kotlića, sireva i svakako očevskih kovačkih proizvoda.

Ovogodišnju pekijadu podržali su Općina Vareš (generalni sponzor), zatim "Alterural" Sarajevo, "Eastern Mining", "Profitex" Vareš, "Sean Tech Bosnia", Općina Olovo, "Sonra d.o.o." Živinice, "Edi Control" Vareš, Vlada ZDK, UG "Ekoturist", "City bar" Vareš, mesnica "Žuti", te Blaženko Barkić, Zlatko Jakić i Čedo Jakić iz Australije. Medijski pokrovitelj bio je Hrvatski radio "Bobovac".

B

Ove je godine najbolju peku spremila ekipa "Pendići"

Natjecatelji su na kraju počastili publiku zajedničkim nastupom

Prenijeti tradiciju mladima

Na Pržićima je u domu kulture 31. srpnja 2022. godine održana harmonikijada, ove godine peti put, čime je dosegnut prvi jubilej. Prema informaciji predsjednice MZ Jasne Mirčić prodano je preko 200 ulaznica i večer je u svakom pogledu ocijenjena vrlo uspješnom. Unutar dvorane posjetitelji su imali osigurana mjesta za sjedenje, uz ostavljen prostor za ples i kolo. I sporedne prostorije bile su jednako natiskane posjetiteljima, kao i trijem ispred doma. Program je tekao u laganom ritmu, nakon svakog natjecatelja po par numera izvodili su Rus, Hinger i Sprečo te se tako usporedo s natjecanjem održavala i igranka.

Za natjecanje se prijavilo osam harmonikaša, a oni su se predstavili s po dvije

odsvirane kompozicije. Nakon ocjenjivanja žiri na čelu s Igorom Hingerom proglašava pobjednike, ali je prije toga dodijeljena nagrada publike za najmlađeg natjecatelja Josipa Mirčića. Treće mjesto pripalo je Sulji Bihorcu iz Vareša, dok su prva dva pripala harmonikašima sa strane, što pokazuje da je ova manifestacija postala i međuopćinska. Drugoplasirani Berislav Vuleta došao je iz Brestovskog kod Kiseljaka, a pobjednik ovogodišnje harmonikijade Eldin Jelaković iz Ilijaša.

Organizirana je i tombola, s mobilnim telefonom kao najvrjednijom nagradom, izvlačenje bilo u ponoć. Gostiju s raznih strana općine, tako da je ovo pržičko druženje bilo kao nekad, a svojim dolaskom i

ovu je manifestaciju podržao općinski načelnik Zdravko Marošević. Posebnu materijalnu podršku pružio je Mario Bogeljić, Vrovac koji te večeri nije mogao nazočiti, ali je uzgred pokazao osjećaja i za one na Pržićima koji su u nepovoljnoj zdravstvenoj i socijalnoj situaciji, donacijom od 400 eura za njihove potrebe.

Zaključno se može reći da je MZ Pržići i ovu harmonikijadu organizirala vrlo uspješno, pri čemu je za tehničko-stručni dio zaslužna udruga "Moja prva nota" predvođena Igorom Hingerom. Upitan za ocjenu cjelokupnog događaja, on je na kraju poručio: "Raduje nas činjenica da sve više mladih sudjeluje na harmonikijadi, što zapravo i jest cilj kako bi se kultura i tradicija sviranja harmonike prenosila sa koljena na koljeno, čuvajući tako kulturnu baštinu ovoga kraja Bosne i Hercegovine."

M. M. [B]

ZAVIČAJNI SUSRETI

Dvije mjesne zajednice ustrajavaju

Iz godine u godinu aktivno smo pratili zavičajne susrete na selima vareškog kraja, ali vrijeme nosi svoje (dogodi se zamor organizatora, a obično su to pojedinci, neki put ometu atmosferske prilike ili jednostavno opadne interes) povrh svega je došla i pandemija, a nju su preživjela svega dva takva okupljanja. Štoviše, nisu prekidana ni za vrijeme pandemije, jer druženje se moglo održavati na otvorenom u prirodi.

Prvi takav susret, 22. po redu, održan je i ove godine posljednjeg vikenda u srpnju na Miru. Mirski susreti ustvari traju tri dana po odavna utvrđenom protokolu i toga se pridržava. Počne se s misom na mirskom groblju i iste večeri u domu bude održana igranka, po tradiciji na njoj sviraju vareški tamburaši, organizira se i tombola. I to je samo uvod za nastavak druženja sutradan na pitomu izletištu iznad sela. A ondje je ove godine bilo oko 180 posjetitelja, što je, po informacijama

od Mladena Radoša, jednoga od glavnih organizatora, najviše u posljednjih desetak godina. Bilo je raznih natjecanja, koja su više zabavna nego sportska, pogotovu što su uključene i žene, a djeci je to bila posebna radost i doživljaj zbog kojeg će jedva čekati sljedeći susret. Završnog dana Mirjani se okupe da podvuku crtu i razmijene mišljenja o susretima, te razmotre tekuće aktivnosti u selu i planove za godinu pred sobom. Mladen Radoš zaključno je za naš list dodao: "Žao nam je što se s našim susretima poklapaju pekijada i harmonikijada te smo zaknuti za sudjelovanje i na tim manifestacijama."

Narednog vikenda, 6. kolovoza, Mjesna zajednica Strica-Zarudje organizirala je susret na izletištu Obla glava. S raznih strana svijeta okupili su se nekadašnji i sadašnji mještani, što i jest poanta ovakvih okupljanja, kao i njihovi gosti, od kojih je najviše bilo Očevaca, s kojima je odigrana i prijateljska nogometna utakmica.

Očevci su odnijeli pobjedu nad domaćinima rezultatom 2:0, za nagradu osvojivši pečeno prase i gajbu piva.

Podmladak mjesne zajednice, Antea Babić i Ivana Franjić organizirale su vesele igre za djecu, a održana je i tombola s interesantnim nagradama. U ime organizatora Olivera Franjić napomenula je da mladi preuzimaju sve više inicijative oko susreta i realizacije svih aktivnosti. Sponzorska je podrška pružena od poduzetnika iz mjesne zajednice, mesnice "Franjić" i izletišta "Wigwam", također i od pojedinaца iz partnerske mjesne zajednice Očevija (Mijo Jozeljić, Dario Jozeljić). O razvijenom prijateljstvu Strice i Zarudja s Očevijom svjedoči i to da je glavnu nagradu na tomboli (očevski kovački proizvod) dobio predsjednik MZ Očevija Boris Barkić, ali ju je darovao domaćinima. Donatori za organizaciju susreta također su bili Mijo Deanović te Blaženko Barkić iz iseljeništa, a zahvala za potporu je upućena i općinskom načelniku Zdravku Maroševiću. Na izletištu se, uz glazbu uživo, veselilo do sitnih sati.

M. M. [B]

Stoljeće postojanja župe Borovica

Župa Preobraženja Gospodinova u Borovici ponad Vareša proslavila je 6. kolovoza 2022. godine svoj patron i 100 godina postojanja. U toj svečanoj prigodi misno slavlje predvodio je vrhbosanski nadbiskup Tomo Vukšić, uz koncelebraciju 30-ak svećenika, među kojima su bili provincijal hrvatskih isusovaca p. Dalibor Renić, dekan Sutješkog dekanata preč. Pero Brkić, te nekolicina njih koji su rodom iz Borovice, kao i ranijih župnika u Borovici. Sudjelovalo je i 40-ak redovnica različitih družbi te oko tisuću vjernika koji su došli s različitih krajeva svijeta kamo su nakon posljednjega rata razasuti. Većina ih je tijekom mise ostala vani jer je crkva bila premalena sve primiti.

Na početku ovogodišnjeg velikog slavlja vjernički puk pozdravio je borovički župnik vlč. Vlado Vrebac spomenuvši kako su ovu župu od njezine samostalnosti (odvajanja od Kraljeve Sutjeske) od 1922. pa do 1950. opsluživali dijecezanski svećenici, da bi potom bila do 1989. povjerena ocima isusovcima, nakon čega njome opet upravljaju biskupijski svećenici.

Vrhbosanski nadbiskup Vukšić na početku homilije uputio je prigodne riječi u povodu obljetnice: "Na ovo euharistijsko slavlje okupio nas je ponajprije blagdan Preobraženja Gospodinova kojemu je posvećena ova župa sa sjedištem u Borovici i želja da zajedno sa župnikom i članovima njegove zajednice proslavimo ovu svetkovinu, da zahvalimo za svaki Božji blagoslov i molimo za budućnost. Ovaj put smo se s razlogom okupili u većem broju jer se upravo navršilo cijelo jedno stoljeće od osnutka i postojanja župe Borovica. Stoga se na početku razmatranja želim pridružiti čestitkama u povodu velikoga jubileja. Istovremeno, sa zahvalnošću se sjećamo svih osoba iz dosadašnjih stotinu generacija koje su u ovoj župi bile rođene, krštene, isto tako postale članovi Isusove crkve te potom u njoj rasle i molile, primale ostale sakramente Božje okrepe i slušale riječ Božju da bi tijekom svog ovozemaljskog života dosljedno i vjerno svjedočili svoje kršćansko dostojanstvo. I budući da se ovdje često živjelo u vrlo teškim okolnostima, iskušenjima i stradanjima, čemu su mnogi od vas svjedoci i žrtve u nedavnoj prošlosti, zahvaljujemo svima koji su znali othrvati se i na pretrpljeno zlo nisu uzvraćali zlom već su ustrajali u dobroti i bili

Crkva Preobraženja Gospodinova danas

Nekadašnja crkva, vjeronaučna dvorana i župna kuća u Borovici

Prvotna župna crkva (iz 1926.) i uz nju pripadajući objekti zapaljena je i uništena od strane snaga Armije BiH u studenom 1993., nakon čega je ponajprije dobrotom Theresije Pfänder (danas pokojne) početkom 21. stoljeća podignuta nova crkva u kojoj se nadasve nastavljaju slaviti i mlade mise. Župa je do rata imala oko 1500 vjernika, danas je domicilnih manje od 50.

vjerni Božjim zakonima. Za žive molimo Božji blagoslov da se uvijek znaju oprijeti iskušenjima zloga i ostati na putu obraćenja i posvećenja, a za sve pokojne molimo Božje milosrđe i oprostjenje njihovih slabosti."

Potom se nadbiskup usredotočio na smisao i važnost blagdana Preobraženja Gospodinova ukazavši, na temelju sveto-pisamskih čitanja, kako on otkriva duboku Isusovu stvarnost "koju je njegovo ljudsko naličje prikrivalo". Misno slavlje pjesmom je animirala s. Julijana Djaković uz pjevačku podršku sestara milosrdnica i drugih redovnica.

Na završetku mise župnik Vlado izrazio je zahvalnost svima koji su na bilo koji način kroz tri godine pripreve doprinijeli organizaciji proslave stogodišnjice župe. Potom su kum i kuma crkve Stanko i Silvija Nikolić nadbiskupu Tomi uručili dar – umjetničku sliku crkve u Borovici, a p. Mirko Nikolić, u ime borovičkih duhovnih zvanja, a na osobit način otaca isusovaca, nadbiskupu je predao na dar kalež. Vlač. Vrebac je potom prigodne darove uručio nekadašnjim župnicima u Borovici, vlač. Mati Majiću i vlač. Milanu Blahi. A nakon završnoga blagoslova uslijedilo je narodno veselje uz bend "Vertigo" iz Kiseljaka i ručak za sve pod golemim šatorima. Sva hrana i piće bili su toga dana na račun domaćina. U organizaciju prihvata i posluživanja gostiju bio je uključen veliki broj volontera koje je angažirala Zavičajna zajednica Borovičana na čelu sa Zorislavom Nikolićem.

Misi su pribivali i pojedini hrvatski dužnosnici iz institucija Federacije BiH i Zeničko-dobojskog kantona, načelnici nekih općina, među kojima svakako i općinski načelnik Vareša Zdravko Marošević. Prisutni su bili i predstavnici Republike Hrvatske: hrvatski veleposlanik u BiH Ivan Sabolić i Mario Zeko iz Središnjega državnog ureda za obnovu i stambeno zbrinjavanje. Oni su prilikom primanja zahvalnica obećali nastavak podrške ovoj mjesnoj zajednici i župi postupno obnavljanju iz pepela. Misnom slavlju je pribivao i generalni direktor Adriatic Metalsa, kompanije koja pokreće projekt rudarenja upravo na području Borovice, Paul Cronin te s prisutnima podijelio svoje oduševljenje događajem koji je, kako je rekao, veličanstveno okupio ljude sa svih strana svijeta. Ovaj radosni događaj izravno su prenosili Radio "Bobovac" i Radio "Marija", a prilog je napravila i RTV Herceg Bosne.

B

vlač. Vlado Vrebac,
župnik župe Borovica

DURAJ, PA ČEŠ U RAJ

Poštovani don Vlado, opišite nam za početak svoj doživljaj Borovice otkako ste, evo već tri godine, njezinim župnikom.

Borovica... što reći a dušu ne ogriješiti. Preljep planinski kraj, oaza mira za dušu i tijelo. Mjesto koje je predodređeno za smiriti misli i dušu. Kad se govori o ljudima, ljudi koji su vrijedni, radini, vole svoje. Vole i Boga i Crkvu i uvijek rado pridonose, kako za župu tako i za župnika. Daljnje ocjene bi bile suvišne i nepotrebne. Njih ćemo prepustiti Bogu, Suci svega svijeta i ljudskih srdaca.

Osobno sam stekao predodžbu kako je svećeniku u Borovici kad sam se i s Vama i s ranijim župnicima znao susresti u maglene ili ledene večeri, oih sumornih mjeseci kad jesen i zima pritisnu borovičku goru, ali Vi ćete bolje o tome posvjedočiti...

Da, najteža je zima. Nema ljudi, nema sijela ni velikih druženja. A onda i ona studen i samoća se čovjeku daleko više u kožu zavuku. No, rekli bi sami Borovičani: "Duraj, pa češ u raj!". Sve je to u opisu mo-

ga zvanja i poslanja pa se čovjek, zajedno s Bogom i ljudima, na to mora privikavati i izdržati.

Možemo li se složiti da iako župa Borovica trenutno ima malu vjerničku bazu, s vrlo nepovoljnom starosnom strukturom, čudesno uzdržava život makar je na kraju svih putova, što bi se reklo – zadnja pošta. Tome je zasigurno zaslužna pripomoć domicilne udruge Naš dom Borovica, kao i iseljeničke, Zavičajne zajednice Borovičana.

Istina je, Borovičani se trude svim snagama održati Borovicu živom, i ustrajni su u tome, no bez povratka i stalnog života u Borovici koliko će to dugo trajati – veliko je pitanje. No, što je tu je. Do Božje volje je i ljudski život, pa tako i život jednoga mjesta, i same Borovice. Živjet će, pa makar u pričama onih koji su u njoj živjeli i u nju dolazili.

Borovica je zadnjih godina u fokusu i zbog projekta otvaranja rudnika na njenom području. Kakav je odnos predstavnika rudarske tvrtke i jeste li zadovoljni njihovom suradnjom, podrškom selu?

Činjenica je, zadnjih godina se puno piše i govori u medijima o rudniku na području općine Vareš, lokalitet Rupice. Samo u svim tim medijima, koji su sa strane, nema nigdje spomena Borovice kao sela i mjesta u kojem se nalazi rudnik. Inače, suradnja s kompanijom Eastern Mining je za sada na zavidnoj razini, a nadamo se da će tako i ostati s obje strane.

I posljednje: za vrijeme Vašeg službovanja u župi dogodio se i prije neki dan svečano proslavio veliki jubilej: stota obljetnica župne samostalnosti. Izvolite se osvrnuti na taj događaj i pridodati svemu svoju završnu riječ.

Bogu hvala, proslavila se i ta velika obljetnica, stota godišnjica postojanja župe u Borovici. Bilo je veoma lijepo i svečano, odazvalo se mnoštvo svijeta, kako Borovičana, tako i sa strane. Sveto Misno slavlje predslavio je mons. Tomo Vukšić, nadbiskup vrhbosanski i upravitelj apostolski Vojnog Ordinarijata u BiH. Poslije Mise bilo je narodno veselje i ručak za sve prisutne. Poslužilo nas je i vrijeme i okolnosti, sve je prošlo u najboljem redu. Svima koji su sudjelovali u pripremi i realizaciji slavlja jedno veliko HVALA. A hvala i vama, iz hrvatskog lista "Bobovac", što redovito pratite sva događanja u Borovici i o njima izvješćujete zainteresiranu javnost Vareša i šire. Hvala i na prilici za intervju, te obilje Božjeg blagoslova u daljnjem vašem radu i veliki pozdrav svim vašim čitateljima.

Razgovarao M. Marijanović B

U Varešu je u Radničkom domu 28. srpnja 2022. godine predstavljena knjiga fra Mato Topića "Vareš u ratu: otpor, pad i povratak", objavljena u nakladi HKD Napredak, Podružnice Vareš. Knjiga zaprema 878 stranica i obiluje mnoštvom fotografija i dokumenata. U krcatoj dvorani, nakon pozdravnih riječi predsjednika Podružnice Marija Mirčića, predstavili su je fra Drago Bojić, Miroslav Pejčinović i fra Ivan Šarčević. Na koncu se obratio i sam autor, poslije čega je ostao vidno ganut dugim pljeskom zahvalnosti Varešana s kojima je dijelio sudbinu tijekom teških 1990-ih godina. Publiku su pjesmom i svirkom razgalili vareški tamburaši, a nakon promocije dugo se i strpljivo stajalo u redu za autorovu posvetu.

U nastavku donosimo izdvojene naglaske iz obraćanja trojice promotora, a knjigu se može nabaviti u župnom uredu u Varešu i u redakciji našega lista.

Miroslav Pejčinović i fra Mato Topić

Knjiga svjedočanstva

Fra Drago Bojić: Kad mi je fra Mato Topić prije dvije godine poslao prvih stotinjak stranica svoga rukopisa, koji sam stvarno s užitkom pročitao, znao sam tada da će to biti jedna vrlo vrijedna knjiga i za vas ovdje u Varešu, a mislim i generalno kada govorimo o literaturi koja se tiče devedesetih godina. Fra Mato je uložio puno truda u ovu knjigu, uz svoju kroniku koju je osobno vodio, uz kronike drugih fratara koji su ovdje bili i djelovali tijekom rata, dopunio ih je svjedočanstvima ljudi usmenim i pisanim, mnogim dokumentima. Malo je mjesta, pogotovu malih mjesta koja imaju tako dobru, hajde da to kažemo, studiju. Ovdje se miješaju različiti žanrovi pa je knjigu teško svrstati jer tu ima i osobnog, memoarskog, ima kroničarskog, ima naravno i dokumentarističkog, ima i publicističkoga.

Zašto je važna ova knjiga? Mi se uglavnom, kada je riječ o povijesti, pa i ovoj bližoj i onoj daljoj, najčešće bavimo ili usvajamo informacije tzv. velikih povijesti. One kad se pišu, možda i zbog samog načina na koji se pišu i zbog njihove svrhe, vrlo su često sklone generaliziranju pa i simplifikiranju, i vrlo često ispuste tzv. male povijesti, povijesti malih mjesta i malih ljudi. Zato je važna ova knjiga jer fra Mato u njoj progovara o ovoj me gradiću i njegovoj okolini u vremenskom razdoblju od četrdeset godina. Jest naglasak prije svega na devedesete godine, ali fra Mato praktično donosi dio povijesti ovoga grada i njegove okolice.

Zašto je još važna fra Matina knjiga? Najveći ili veliki dio knjige Mato posveću-

je stradanjima ljudi. On je svjedok tog vremena, vlastitim očima gleda što se događa, i za vrijeme otpora Vareša i u vrijeme bošnjačko-hrvatskih sukoba i pada, i u vrijeme povratka. Fra Mato govori o stradanjima malih ljudi. Ponekad i u medijskom i u političkom, u javnome životu naprosto ostaju skrajnuta mala mjesta u kojima su se također događali stravični zločini. Zato je važno da je to fra Mato učinio i kao fratar, kao svećenik, kao član franjevačke provincije Bosne Srebrene i Katoličke crkve ovdje, i da je to učinio na jedan intelektualno pošten način. Bez namjere da govori samo o svojim, da govori samo o stradanjima pripadnika vlastitih kolektiviteta – katolika i Hrvata, nego da odista prikaže sve ono što se događalo u tom vremenu.

Treći razlog zašto mislim da je ova knjiga važna, koja može biti primjer i drugima koji pišu o tim osjetljivim temama, je taj što fra Mato piše s empatijom prema ljudima. Pa i onda kad iznosi vlastita zapažanja i kritike, uvijek se kroz to provlači empatija za ljude. Mi smo ponekad neosjetljivi prema vremenima koja su prošla i ponekad ih tretiramo čisto kao nešto što je prošlo i hajde da se to samo činjenično utvrdi. Ali važno je pritom i na koji će se način to sve skupa interpretirati i kako će se prenijeti čitateljima.

Dolazim sada i do četvrtog razloga zašto je važna ova knjiga. Fra Mato je sav u njoj, zato što je sudionik svega što ona opisuje. On prolazi s ljudima njihove strahove, zebnje, njihova razočaranja, njihove tuge, također i radosti. Fra Mato je zainte-

resiran, koliko sam ja to mogao primijetiti iščitavajući njegov rukopis, da negdje pokuša odgonetnuti i uzroke tog ljudskog zla, tog barbarstva koje je zahvatilo u ratu, ne samo ovdje u Varešu nego i posvuda na našim prostorima, i one ljude za koje čovjek ne bi nikad pomislio da su spremni učiniti takva zlodjela i pogotovo da su spremni to učiniti svojim bližnjima s kojima su do jučer dijelili istu ulicu, isti grad. No, fra Mato donosi i pozitivne primjere ljudi u vašem gradu i ovoj okolini koji su se ipak uspjeli othrvati toj napasti da pristanu na zlo.

Dakle, ova knjiga jeste knjiga o prošlosti, o onome što se zbivalo devedesetih godina ovdje u Varešu, ali je onda možda još više knjiga za našu sadašnjost i za našu budućnost, jedna vrsta opomene da ne bismo pomislili da je to što se događalo nešto što je prošlo i da to s nama nema prevelike veze. Mislim da stalno valja bdjeti nad sobom, da i mi danas moramo kontrolirati ta svoja unutarja barbarstva, pogotovu kad pogledamo i današnje naše stanje ovdje u BiH. Mogli ste to pratiti i ovih dana, kako je malo potrebno da se zakovitlaju, da se probude negativne energije jer su naši odnosi kolektivni, nacionalni i vjerski jako opterećeni onim što se događalo devedesetih godina. Fra Mato Topić tu također pristupa i kao humanist, ja bih kazao i kao fratar, kao čovjek koji ne pravi razlike među ljudima, ne u nacionalnom i vjerskom smislu nego pravi razliku između dobrih i zlih ljudi, pa ćete naći u knjizi također vrlo hrabre fra Matine kritike i hrvatske politike, također

i bošnjačke politike. Fra Mato se ne libi i imenovati ljude, što također smatram jednom vrlo važnom osobinom ove knjige. Treba imenovati i dobre ljude, kao i one druge, i mislim da je fra Mato ovom knjigom za svoj Vareš, koji on voli, i za vaš Vareš učinio doista veliku stvar. Preporučujem da bude čitana na način da se zapitamo i pokušamo barem donekle objasniti što se to zbivalo s nama u tom vremenu, jesmo li išta iz toga naučili i možemo li danas drugačije.

Miroslav Pejčinović: Većini nas poznato je da stoljećima bosanski fratri, ujac, pišu kronike i ljetopise. Zapisivali su događanja vezana za određene prostore i ljude, kako u dobrim tako i u zlim vremenima, pa između ostalog pisali su i o stradanju svoga puka. Pred nama je knjiga autora fra Mate Topića koja je također svojevrsna kronika događaja u teškom i turobnom vremenu za hrvatski i katolički puk u Varešu. Ona obuhvaća gotovo cijelo desetljeće, opisuje događaje u Varešu i okolici te iste dovodi u kontekst s događanjima u BiH. Čitatelju nastoji predočiti i dočarati stanje u kojem se, ne svojom voljom, našao hrvatski narod u Varešu. Autor kroz događanja kojima je neposredno i posredno bio svjedokom nastoji čitatelju približiti i slikovito prikazati način na koji se on zajedno s drugim fratriba iz župe Vareš i župnicima župa Vijaka i Borovica nastojao odnositi u tim vremenima, dijeleći sudbinu svog hrvatskog naroda. Autor je u pripremi ove knjige prikupio dokumentaciju koja potvrđuje većinu navoda iz njegovih bilješki, bilo da se radi o službenim dokumentima ili pak izjavama sudionika događanja, a među kojima je i moja malenkost. Potkrepljuje to i

mnoštvom fotografija, čime ova knjiga postaje još vrijednija. Sâm naslov knjige sugerira da je autor zabilježio veliku većinu važnih događaja koji se odnose na samo na župu Vareš, nego i na župe Vijaka i Borovica. Također u jednom dijelu knjige piše o stradanju i progonu hrvatskog i katoličkog puka Kraljeve Sutjeske odnosno kakanjskog kraja, kao i o borbi za opstanak malobrojnog hrvatskog i katoličkog puka u dolini Krivaje o kojem neumorno skrbi časni fratar Berislav Kalfić.

Čitajući ovu knjigu sa sigurnošću mogu reći da će ona vareškom čovjeku izazvati navalu emocija i natjerati suze na oči. Kako to autor u dijelu knjige opisuje prigodom događanja oko pada Vareša, iako već odrastao čovjek i odavno izgubio naviku za plakanjem, plakao je i sâm kao malo dijete nad patnjom svog naroda.

Ovu knjigu svaka vareška obitelj trebala bi imati u svome domu, da ostane našoj djeci i unučadi. Fra Mato za razliku od drugih autora knjiga koje govore o ratu u BiH, u kojima oni uglavnom svoj narod prikazuju kao žrtvu a druge kao agresore, jednako ukazuje i na pozitivne i na negativne činjenice koje se odnose na pojedince, ali i institucije svoga naroda, počevši od vrha Republike Hrvatske i čelnništva Hrvatske zajednice kasnije Hrvatske Republike Herceg-Bosne do lokalnog čelnništva HVO-a. Isto tako ukazuje i na neodlučnost i nezainteresiranost međunarodnih zvaničnika. O otporu i organizaciji obrane u Varešu fra Mato je u prvom dijelu knjige zabilježio sve važnije događaje, ali i sve kontroverze oko toga, pa koliko smo u tome bili uspješni neka sudi povijest. Nakon potresnih svjedočenja o stradanju i progonstvu, koja predstavljaju drugi dio knjige i koja su u naslovu obu-

hvaćena riječju pad, treći i najveći dio posvećen je povratku. U njemu autor detaljno opisuje nevolje i nedaće s kojima se naš puk susretao pri pokušaju povratka u svoje domove. Opisuje sve postupke institucija koje su radile na sprječavanju povratka Hrvata u Vareš. Kao sudioniku te borbe za povratak, u timu s fra Matom na čelu, često mi se činilo da je to isto kao lijevanje vode u bure bez dna. Mogu slobodno kazati da sve što smo izdržali ne bi bilo moguće bez fra Mate kao vođe tima i zato, fra Mato, hvala ti na tvom neumornom radu. Čast mi je bila surađivati s tobom. Hvala ti, dragi prijatelju, i što si nama Varešanima na kraju posvetio ovu knjigu. Bez obzira što si prije 22 godine otišao iz Vareša, bio si i ostao naš fra Mato.

Fra Ivan Šarčević: Ova knjiga je jedno od najcjelovitijih djela, po mom mišljenju, o jednom od najbesmislenijih ratova, rat je uvijek besmislen, a rat koji je bio između Hrvata i Bošnjaka jako besmislen. Prvi dio ove ogromne knjige zauzimaju opisi događaja otpora. Zašto otpora? Zato što su se Varešaci ili Varešani, kako fra Mato voli kazati, opirali ratu. To je bila opcija više svrstana, recimo to tako, među lijeve, u biti ljudi ovdje nisu željeli rat i onda su proglašeni od svojih "malim Hrvatima" ili slabo nacionalno svjesnima, i to će ih pratiti do danas. Drugi dio je pad, ono bolno vrijeme osobito od 13. lipnja kada dolaze katolici Hrvati iz sutješkog i kakanjskog kraja, i pogotovu od listopada 1993. do travnja 1994. I onda slijede strance o povratku, a povratak dostiže 1998. najveću brojku od 3.200 ljudi odlučnih ponovno živjeti na svojim ognjištima s kojih su ratom otjerani, a pred kraj knjige doznajemo i brojku iz 2021. kada u Varešu živi oko 1.300 Hrvata katolika.

Zašto fra Mato nije ranije pisao ovu knjigu? Ja ovu knjigu nazivam knjigom poraženih. Vi znate da povijest pišu pobjednici i jako je teško pisati o pretrpljenom stradanju i zlu. Mi se sjećamo, koji smo starije generacije, kako nisu naši roditelji pričali o Bleiburgu i nije to samo zato što je bilo zabranjeno. Nama nitko danas ne brani da pišemo o vareškom stradanju i jednih i drugih, Hrvata katolika i Bošnjaka muslimana, nego često je nemoguće suočiti se sa zlom, nema čovjek strpljivosti. Rat i negativno nameću se kao razdjelnica, kao nešto što je brutalno nahrupilo ovdje na ovo stanovništvo, koje je jedno od najurbanijih, najkulturnijih naših sredina, pogotovu to smijem kazati za katolike, bez obzira jesu li živjeli u gradu ili po selima u okolici. Ovu knjigu

Fra Drago Bojić i fra Ivan Šarčević

U redu za autorov potpis

mi možemo opisati kao memoarsko-dokumentarističku zbirku jer osim autorovih kroničarskih svjedočanstava, tu su, također treba naglasiti, kronike drugih fratarara. Posebna značajka ove knjige je u tome što fra Mato dovodi vareške događaje u širi kontekst, jer on ne kaže Vareš je jedini, nego da vidimo zašto se to sve događa. Jako je važno da iscrpno donosi i dokumentarnu građu koja se odnosi na hrvatsku politiku u BiH, a koja dolazi naravno iz Zagreba i Gruda, ali također cijelo vrijeme prati i što se događa u Crkvi i Bosni Srebrenjoj.

Za razumijevanje svega fra Mato je donio, a to je kazao jedan od najpreciznijih, usudim se kazati i jedan od najmoralnijih bosanskih franjevac Stjepan Duvnjak, on je to okarakterizirao kao sukob dviju ideologija, a štetu imaju najviše vareški i srednjobosanski Hrvati. To je sukob ideologije izгона, kako on kaže, i sukob ideologije tzv. humanog preseljenja. I to traje do danas. Etničko čišćenje nije samo kolateralna pojava rata nego je to cilj. Istodobno, humano preseljenje od strane vlastitih, to su radile i druge politike da bi dobile druge teritorije, to su radile sve tri strane a Hrvati pogotovu.

Važnost ove knjige je dakle i u tome što je ona subverzivna, što donosi nešto s čime se neće složiti mnogi od tzv. naših, naših Hrvata zato što se govori i o zločinima od strane Hrvata. I to ne samo u Stupnome Dolu. A fra Mato donosi i različite podatke o rastu broja žrtava tog zločina, s kojima se očito od početka manipuliralo, mada je bez obzira na broj, s pijetetom želim kazati, svaka žrtva teška i za osudu. Donosi također i ono što povijest nedovoljno danas prikazuje u našoj zemlji, a što se događa na svim stranama, kako se od žrtve postaje ugnjetač i zločinac. Uzmimo za primjer razaranje Borovice, što ova knjiga također obuhvaća, i uništavanje crkve u toj župi, iako

bošnjačka strana iznova tvrdi i hvali se da Armija nije rušila sakralne objekte. Dakle, fra Mato ne šteti ni jedne ni druge i nije mu cilj da se iznese samo zlo nego da se iznese istina.

Na kraju dolazi silna muka, ali i silna energija Varešana koji se žele vratiti, koji se bore za prava u školstvu, kroz razne humanitarne akcije i kulturna događanja, osnivanje udruga, Napredak, Caritas, "Bobovac", pazite "Bobovac", to otimanje povijesti ne u smislu da drugima ne pripada nego da se sačuva istina. Nakon takvog brodoloma i stradavanja, nakon onoga kada se išlo s vrećicama i vraćalo s vrećicama. Ono što mi se još čini važno u ovoj bogatoj knjizi prepunoj podataka jest što ona ostavlja priliku, tako bi je trebalo razumjeti, ne piše je monopolist na istinu, gospodar istine ili monopolist na sjećanja. Jer to subverzivno sjećanje, pogotovu ako se pokazuje da mi nismo bili, a nismo, svugdje bili dobri, bili smo loši – to nije jednostavno kazati. Zato je dobro pisati. Nama fratriba je važno što kroz fra Matine, ali i korištene zapise drugih fratarara, kao i don Mate Majića kao ondašnjeg borovičkog župnika naravno, imamo trag o ulozi svećenika i njihovoj težnji, odlučnosti da se ne uprljaju.

Na kraju želim čestitati fra Mati jer ga je ovo stajalo velikog napora. Nije to tek devet pukih kalendarskih godina ovdje nego devet godina koje traju i danas. Ostavio je vama Varešanima simbol zahvale, spomen jednog vremena kao i obvezu sjećanja i vraćanja duga svome zavičaju. On kojemu je vareški kraj u fratarskom zvanju ostao drugim zavičajem. Čestitam i svima onima koji su fra Matu pratili i podržavali, a posebno onima koji su se odvažno vratili u svoj grad i u svoj kraj. I uz sve oskudice i poteškoće nastojali ovdje čestito živjeti, u zahvalnost svima onima kojih više nema, a koji su također imali svoje dostojanstvo čovjeka, vjernika i Hrvata.

Bilo je ljeto, prve ratne godine. Još preciznije: srpanj 1992. U Varešu oaza mira, ali se nedaleko vareških granica već vode ozbiljne borbe. Kako nizvodno, na području Breze i Visokog, tako i na drugoj strani, u Olovu. Na obroncima planine Zvijezde u ratno se žarište pretvara i Crna Rijeka. Odande se pokreću izbjeglice koje traže spasa u Varešu. Tadašnje HVO vlasti primit će ih, naravno, i humanitarno skrbiti o njima.

Za uvod priči o ljudskim sudbinama, koja slijedi u nastavku, jedan detalj mogu pridodati iz vlastitog sjećanja kao svjedok toga vremena i tih scena. Idući ka Varešu, prolaze te izbjeglice kraj gornje kapije pilane u Ponikvama; mahom žene u šarenim dimijama, s djecom i zavežljajima, vode na užetu i poneko grlo stoke. S vojarnje na Zabrezju, niz Osoje, pa uz cestu ka "gornjoj Ponikvi" dvije desetine vojnika HVO-a na kondicijskom trčanju; u maskirnim odorama i naglancanim vojnim čizmama koje klaparaju asfaltom. Tako nailaze ususret izbjegličkoj koloni. Zastadoše izbjeglice, popustiše svoju ubogu prtljagu, pustiše djecu iz ruku i zapljeskaše vojsci, maramom brisaše suze. Toliko iz kuta vojnika koji je tada prvi put vidio izbjeglički jad i tugu. Nastavak priče slijedi iz vizure kolone s druge strane ceste.

Među izbjeglicama, možda ne baš u toj koloni, ali u jednoj od takvih, bijaše i jedna trudnica. Bilo ih je možda još, ali ovdje ćemo tek o jednoj. Sa svojim suprugom potražila pribežište u Varešu, pješke su na koncu prošli i kroz tunel. Žena u to vrijeme bila pred porodom. Prinudni smještaj dobivaju ipak u Ponikvama, u tzv. šumarskoj kući. Već u noći kod trudnice nastupaju porođajni bolovi. Prijevoza nema, ali ni čekanja nema pa se suprug zaputi do stožera HVO-a u Ponikvama, objasniti situaciju, zatražiti pomoć. U stožeru Juro Sprečkić osobno se angažira oko prijevoza porodilje u stacionar u Vareš Majdanu. Pamte ga supružnici kojima je pritekao u pomoć i sjećaju se što je Juro tada govorio. Budući da žena tijekom trudnoće nije nikako išla liječniku, mogućnosti za to nikakve bile, nije znala nositi dječaka ili djevojčicu. Žene s iskustvom i narodnim znanjem složno su nagađale da nosi dječaka, međutim Juro je preorekao da će sigurno biti djevojčica i da bi se trebala zvati Zvezdana jer će se roditi pod Zvijezdom. I zbilja se rodi djevojčica, na dan 24. srpnja. Porod je bio težak i žena se iz bolnice vratila nakon tjedan dana, a Juro je opet taj koji majku i bebu vozi u njihov "dom", u šumarsku baraku.

Snimka TV Vareš iz 1992.

Goran i Dženana, susret nakon 30 godina

”Zvezdana“

M. Marijanović

Neuvjetnu u svakom pogledu. Suprug je već morao poći za svojim dužnostima i tako je porodilja ostala sama, a jedva se i kretati mogla.

Dolazi potom jedna žena koja se predstavila kao Slavica (supruga šumara Vinka Ljoljića) i pozove porodilju pod svoj krov, u kuću preko puta šumarskog objekta. Tu će majka s bebom ostati oko mjesec dana i za ovaj zapis naglasiti da su se u Slavičinoj kući prema njima odnosili kao da su rodbina, dodajući i to kako su u jednom momentu u Vareš došli roditelji i sestra porodilje, da bi vidjeli bebu, pa su i oni bili jednako primljeni i ugošćeni. Sljedeće što nikad neće biti zaboravljeno u sjećanju žene s bebom: dolazi im Juro opet, pohodi ih sa svojom suprugom, donose potreštine za novorođenče, povrh svega tortu koju je Jurina žena napravila. A tih dana dolazi i kamerman TV Vareš snimiti prilog o izbjeglicama. Tako bude zabilježen i kadar u kome je beba – Dženana. Dalje ovu priču nastavljamo, vodeći je polako kraju, iz Dženanina kuta.

Kako joj je majka o svemu tome potanko kazivala, Dženana u današnjoj eri interneta odluči malo istražiti. Općepoznato je da TV Vareš više ne postoji (njen život je stao ujesen 1993.), ali na vareškim web stranicama traga za nekim ostavljenim kontaktom na koji bi mogla poslati poruku s pitanjem: postoji li

negdje arhiva vareške televizije iz ratnog vremena. Jedna je stranica obećavala (Vareš Home Page) i po sadržaju se Dženani činilo da iza nje mora stajati netko tko o Varešu, pogotovu prošlom, puno zna. Nađe na elektronsku adresu i odašilje upit, računajući kako nema što izgubiti. Predstavi se, objasni povod svoga javljanja. Nakon nekog vremena zaboravi na poslanu poruku... A onda, stigne odgovor. S druge strane e-maila je Goran Mijatović, isti onaj koji je bio i s druge strane kamere Vareške televizije! Tako se njihovi životni putovi ponovo ukrste i ne samo to: da priča bude s posve sretnim završetkom, Goran među spašnim ratnim videozapisima iskopa i prilog s Dženanom u kadru. (I mi se u redakciji obradovamo *screenshotu*, da ga možemo priložiti ovom tekstu.)

Međutim, ima još toga do kraja epiloga, pa da najprije pridodamo i Goranov osvrt: "Dženanin mail me svakako iznenadio jer nije bilo baš za očekivati da se javi nekadašnja novorođena beba, nepoznati glavni lik jednog TV priloga. S kolegicom Brankicom Pavlič snimio sam desetine priča o istinskim herojima rata, a to su bile majke s djecom. Sigurnost koju su osjetile dolazeći u Vareš nije brisala zabrinutost kako i kuda ići dalje, što će biti s onima koji su ostali. Osim djece, s njima su često išle starije i bolesne osobe, poneke možda i obuzete sjećanjima na

slična iskustva iz svoga djetinjstva. Ironijom sudbine (premda za ovo ima prikladnijih sinonima), i veliki broj Varešana je kasnije iskusio sličnu nesreću. Žao mi je da je najveći dio arhiva TV Vareš uništen ili pokraden. Tu je bilo dosta materijala snimljenog o svakodnevnom životu ljudi u ratnim uvjetima, o osobama koje smo znali i sretali po gradu. Dženana, tadašnja bebica a danas lijepa i uspješna žena, je simbolika pobjede nad mračnim umovima naših prostora koji nažalost ne miruju ni danas."

Na koncu, ugovori se i direktan susret njih dvoga. Goran danas živi u Švedskoj, mada se više puta godišnje vraća Varešu, Dženana s roditeljima živi u Vogošći. Mjesto susreta je nedaleko Ponikve, u Šiminu Potoku. Prvi je studenoga 2021. Stiže u neradno jutro (ako u novinarstvu takvo uopće postoji) dojava potpisniku ovih redaka da ostavi zacrtane druge planove i ne gubi vremena jer na ranču "kod Klare" čeka dobra priča. Tako i bi. Topao, dirljiv susret, uz nazočnost domaćina Josipa Klarića i Dženaninog oca, nakon gotovo 30 godina. No, priču u tom trenutku odlučujemo ostaviti za ovaj broj, zbog datuma zabilježenog na snimljenom prilogu: 8. 8. 1992. Pa evo da se zatvori jedan lijepi krug, uz svjedočanstvo da u zlu vremenu postoje i dobri ljudi te da se njihove geste ne zaboravljaju. Obitelj ovdje spomenute Slavice danas je u Americi, s njima se Dženana nije nikada sreala, ali jest ostvarila *online* kontakt. Zahvalnost im upućuje tako što je preko našeg lista podijelila ovu toplu priču.

B

**KVALITETA
KOJA SE
ČUJE!**

HRVATSKI RADIO BOBOVAC
e-mail: radiobobovac@hotmail.com

IN MEMORIAM

(2020. – 2022.)

dragom prijatelju

JASMINU ČAJIĆU

Tvrtko, Nihad, Zdravko, Tinta, Namir,
Mustafa, Feđa, Faza

U SPOMEN

ANKICA ZADRO rođ. Drijenčić

(20.VII.2003. – 20.VII.2022.)

TOMISLAV ZADRO

(30.V.2006. – 30.V.2022.)

Ne postoji zaborav već samo ljubav i sjećanje na vas.

Počivali u miru Božjem!

Vaši najmiliji: kćerka Silvana, unuk Vanja i zet Vlatko

SJEĆANJE

**IVO
PETROVIĆ**
(1931. – 1993.)

**SNJEŽANA
LUKAŠEVIĆ**
rođ. Petrović
(1960. – 2022.)

**BERNARDICA
PETROVIĆ**
(1937. – 2018.)

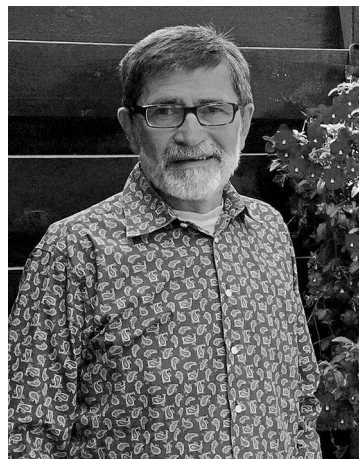
S ljubavlju i poštovanjem čuvamo uspomene na vas.

Počivajte u miru Božjem!

Vaši najmiliji

IN MEMORIAM

Dana 9. kolovoza 2022. navršavaju se tri godine
od kad nas je napustio

MLADEN ZLOVIĆ
(31.III.1955. – 9.VIII.2019.)

Vole te Ana, Nataša, Nina, unučad i zetovi

IN MEMORIAM

Dana 9. VIII. navršile su se tri godine kako nas je
napustio naš dragi kum i prijatelj

MLADEN ZLOVIĆ
(1955. – 2019.)

Uspomena na tebe ostaje vječno u našim srcima.

Tvoji Erlebeci i Kasapovići

SJEĆANJE

na moju majku

ANU DODIK
(27.VII.1940. – 9.VIII.2018.)

Draga mama,

prolaze godine od našeg rastanka. Bilo koja riječ
slaba je utjeha meni koja te ne mogu preboljeti i
moja duša zaplače kada zaboli sjećanje na tebe.
Još ti se nadam osluškujući tvoj glas, tvoj osmijeh i
teško se mirim s istinom da te ne mogu zagrliti:
ako je smrt jača od života, nije od ljubavi u mom
srcu gdje i dalje živiš.

Počivala u miru Božjem!

Kćerka Dijana s porodicom

SPOMEN

na naše drage roditelje

JOZO ŠIMIČEVIĆ
(6.VIII.2002. – 6.VIII.2022.)

ŠTEFANIJA ŠIMIČEVIĆ
(20.X.2013. – 20.X.2022.)

Sjećanje na vašu ljubav prema nama ostaje u našim srcima.

Počivali u miru Božjem!

Vaši najmiliji

IN MEMORIAM

MIJO BARKIĆ
(29.IX.1928. – 10.X.1993.)

JANJA BARKIĆ
(12.VII.1928. – 10.VIII.2013.)

S ljubavlju i poštovanjem čuvamo vas u našim srcima i mislima.

Počivali u miru Božjem!

Vaša zahvalna djeca

SJEĆANJE
(12.VIII.2020. – 12.VIII.2022.)

Na dragog supruga

JAKOVA DUŽNOVIĆA

Prije dvije godine utihnuo je Tvoj glas, od tada ne kuca Tvoje dobro srce. Ostali su samo tragovi praznine i istina da te više nema. Ostaješ u mislima, sjećanjima i molitvama. Počivao u miru Božjem!

Tvoja Nevenka

IN MEMORIAM

SAMOJKO MARKOVIĆ
(5.XI.1936. – 8.VI.2018.)

Prošle su tužne četiri godine od kada si, na krilima anđela, zauvijek otišao od nas.

Mnogi kažu da si sada na nekom ljepšem i boljem mjestu i da nas sa svojim čarobnim osmijehom i blagim očima posmatraš.

Mnogo nam nedostaješ i vječno ćeš biti s nama i pred nama u svakoj našoj viziji, u svakom našem pogledu i osmijehu... bio si i ostao nepresušna inspiracija i izvor života svakoga od nas.

Supruga Borka, sinovi Predrag i Nenad, kćerka Sanja, nevjeste Nedžida i Ankica, zet Scott i unučad Sonja, Darin, Daniel i Veronica

SJEĆANJE

ANTALA MUNDLOCH
(1914. – 1987.)

Tvoja dobrota te nikada neće izbrisati iz naših sjećanja.

Tvoja Bora

MATO DODIK
(1901. – 1944.)

ZORKA DODIK
(1908. – 1988.)

VLADO DODIK
(1926. – 1951.)

TVRTKO DODIK
(1933. – 2002.)

ŠIMO DODIK
(1936. – 2008.)

RUDOLF DODIK
(1937. – 2005.)

Zaborav – ne, ne postoji. Jedino kada i ja umrem.
Vaša Borka

IN MEMORIAM

Dana 22. VIII. navršit će se šest mjeseci
otkako je preminula naša draga

KORNELIJA BIHORAC rođ. Brkić
(1954. – 2022.)

Ostaje u našim srcima i sjećanjima.

Suprug Mirsad-Beli, sin Erol, kćerka Berina, snaha Hidajeta, zet Elvis, unučad Ali, Said, Malik i Esma

SJEĆANJE
na našeg dragog

ILIJU BARIŠIĆA
(2012. – 2022.)

Godine prolaze bez supruga i tate, ali uvijek s nama, u mislima, riječima, uspomenama i molitvama.

Voljeni se nikad ne zaboravljaju.

Počivao u miru Božjem!

Tvoji najmiliji

TUŽNO SJEĆANJE

Dana 25. kolovoza navršit će se 16 godina
otkako više nije s nama

BERNARDA KOLAKOVIĆ rođ. Prskalo
(1943. – 2006.)

Pamtimo te s ljubavlju i poštovanjem.
Počivala u miru Božjem!

Tvoja djeca

U SPOMEN

Dana 26. kolovoza navršit će se pet godina
bez našeg voljenog

SLOBODANA BABIĆA
(4.XI.1947. – 26.VIII.2017.)

Dragi naš Bobo, ljubav i sjećanje na tebe ostaju u našim srcima i mislima.

Počivao u miru!

Supruga Zdenka, sin Deni, nevjesta Kathryn

Pogibeljno mjesto na Paljegu
(slijeva: Čamil, Dragan, Tomo i Željko)

STEĆAK NA PALJEGU (I)

Piše **Željko Ivanković**

Što god i kako god čovjek radio, uvijek mu se neka priča otme. Ne dâ se. Neka priča ili neki njezin dio zbog kojega se vraća na nju. Naprosto, ne da joj se biti ispričana. Čeka svoje vrijeme, čeka svoj trenutak, vrijeme da sazri, vrijeme kad joj se hoće...

Tako je bilo i s ovom pričom. Čekala, dugo čekala i dočekala.

Koliko se samo toga moralo poklopiti, pa da sve bude najobičniji stjecač okolnosti koji je već sam po sebi vrijedan priče i zbog kojega ova priča, voljom boga slučajnosti, oživi baš 27. srpnja 2022., dan nakon proslave sv. Ane u Vijaci.

A oživjela je na Paljegu i na godišnjicu kad je Ivanka Pešić (1940.), djevojačkim prezimenom Lukić, iz Vijake, s Paljega, prije točno 42 godine izgubila muža, kad je ostala udovica.

Za mene je ova priča počela još kad smo Tomo Lučić, Čamil Omerhodžić i ja išli za sebe "otkriti" Dragovac i Iviju, najstarije lokalitete vijačkog kraja, pa u povratku svratili do Čede Jurkića (18. listopada 2020.), a on nam kao usput spomenuo u vijačkom kraju dva lokaliteta koja u svome imenu čuvaju uspomenu na stećke. Jedan se zove, rekao je, Mamorje, a drugi Grčko groblje. Baš tako. Ja čuo i zapisao. Unio ih u svoje bilješke.

I, eto, došao red na Mamorje, a Grčko groblje nam je tek "otkriti". Ono se nalazi, prema pričanju Čedine bake, dodatno to provjeravam, kojih 150 metara od njegove kuće u Gornjoj Vijaci, na lokalitetu koji

je poznat i kao Aložica, a gdje su nekada bile "neke ploče" koje su sad zarasle, ali uz njih još i nekoliko grobova koji su nekoć mogli biti kužno groblje. Vjerojatno prije vremena nego je vijačko groblje postala čuvena Kalvarija.

Za Čamila je priča počela kad je u Brezi upoznao policajca Dražena Ružića iz Vijake i on mu rekao za stećak na Paljegu ugrađen u štalu koja je nekad davno izgorjela od udara groma, jer taj stećak i taj lokalitet Čamil nema u svojoj netom objavljenoj knjizi "Mramorje Breze i Vatreša".

A za Tomu, Mladenka, Čamila i mene, za našu malu avanturističku skupinu, priča je počela kad su se posložile sve kockice među nama i kad je Dražen Ružić rekao "možete doći sutra, kod kuće sam". A kako i ne bi bio kod kuće, mislim se, kad je taj dan bio dan nakon svete Ane, prema kojemu se sve tempira i kad su svi Vijačani u pravilu u Vijaci.

Za posjetiti takva mjesta, pokazat će se, treba vam osim dobrohotna domaćina još i prijevoz terenskim vozilom, ali i netko tko će vam na tom lokalitetu moći dati informaciju više, da ne kažem ispričati priču.

I onda nas umjesto Ružića, kod vijačke krčme, susretne i do svoje kuće na Paljegu vozi Dragan Lukić. Otkud sad on, ne pitam kad sjedam s njim u "nivu", a ispred nas idu u drugoj "nivi" Tomo, Čamil i Mladenko, premda mi ništa nije jasno. Tomo je sa svojom "nivom" već specijaliziran za ove krajeve i ove putove. Što se mene tiče, on je položio kad nas je vozio na Dragovac

nekim vratolomnim putovima kakvima sam se jedva usudio biti i suvozač.

I još uvijek mi ništa nije jasno, ali znam da se za priču mora biti strpljiv. Ipak, ponavljam, počelo je sa slučajnošću, koja će se s vremenom samo umnožavati kako nam Dragan bude pričao svoju priču. Čovjek nas vodi pravo na mjesto gdje je taj stećak, stećak na Paljegu, gdje je bila štala u koju je grom u jednom danu, u malo vremena, dva puta udario (Važi li još uvijek ono da grom ne udara dva puta na isto mjesto?) i prvi put ubio jednu djevojku, a drugi put njegova, Draganova zeta.

I tu doznajemo da se to zbilo baš na današnji dan 1980. kad je i on sâm prilikom drugog udara groma pao na zemlju. Čuj te slučajnosti: na današnji dan se zbilo, a on je preživio taj udar groma koji je ubio njegova zeta i sad nam o tome svjedoči (a nigdje još uvijek policajca Ružića). I kad je ustao, priča nam Dragan, a prema mjestu su pohnitali zet mu, on i otac mu, prišli su zetu koji je ostao ležati. Bio je mrtav. Otac je Draganu poslije rekao da su obojica, i on i zet, pri udaru groma bili u zraku i pali. Dragan je, eto, ustao, a zet je zauvijek ostao ležati.

Onda nas Dragan vodi na Mamorje, pa nam na putu prema Donjoj Vijaci pokazuje i gdje je nekoć bila crkva, a gdje fratrova kuća. Usput nam pokazuje prema dolini Krivaje, prema Dragovcu i Iviji. A na Mamorju ni tragova stećaka, ni na crkvištu tragova crkve, nigdje ništa, a sve je nekako tu, u čudesnoj šumi iznad današnje Vijake, kroz koju je tada, kad se ovdje živjelo, uz sami potok išla štreka i sve je vrvjelo od željezničkog prometa kojim je išla eksploatacije šume.

Radnička klasa na odmoru

Život je radnika u vrijeme Jugoslavije u Varešu bio propisno posložen. Tko je imao afiniteta za neku od kulturno-zabavnih ili sportskih aktivnosti sve je mogao upražnjavati, u neradno i izvanškolsko vrijeme (dobro, izuzev vaterpola ili hokeja recimo). A poseban program bio je za ekskurzije i slanje radnika u odmarališta na Jadranu. To su bila vremena..., reći će s uzdahom oni koji ih pamte.

Ovdje prilažemo ovoj puta dvije fotografije koje smo posudili od Kruke Petrovića (iz Vareš Majdana), a koje svjedoče upravo o tome kako su radnici željezare obilazili Titovu pećinu u Drvaru i organizirano boravili na moru u Srebrenom, kod Dubrovnika. Nije zabilježeno iz kojih su godina ove fotografije, što ostavlja prostora odgonetanju, uz razgledanje i prepoznavanje likova naravno.

**KOMPLETNA ORGANIZACIJA POGREBA
PRIJEVOZ POKOJNIKA U ZEMLJI I INOZEMSTVU
BUKETI • SVADBENI BUKETI • LONČANICE
SVJEŽE CVIJEĆE • POGREBNI VIJENCI**

tel. +387 (0)32/ 843-083
061/ 753-522
061/ 783-326

Rješenjem Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i športa Federacije BiH, broj 08-651-311-4/98, list "Bobovac" upisan je u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 817, a mišljenjem istog ministarstva oslobođen je plaćanja poreza na promet proizvoda

osnivač i izdavač: HKD "Napredak", Podružnica Vareš • za izdavača: Mario Mirčić • adresa uredništva: 71330 Vareš, Zvijezda 25, tel.: +387(0)66/116-025, fax: +387(0)32/843-094 • internetska adresa: <http://www.vares-bobovac.com> • e-mail: listbobovac@hotmail.com • žiroračun u KM: 3385802224035182 kod UniCredit Bank d.d., s naznakom: za list "Bobovac" • račun za devizne uplate: 20013680001, IBAN broj: BA39 3385 8048 2407 4883, SWIFT: UNCRBA 22 • cijena godišnje pretplate: BiH – 30 KM, zemlje regije i Europske unije – 80,40 KM (42 €), zemlje Beneluksa i Skandinavije – 92,40 KM (47,50 €), Sjeverna Amerika – 101,40 KM, Australija – 104,40 KM • naklada: 500 primjeraka • izlazi jedanput mjesečno • glavni i odgovorni urednik: Mladenko Marijanović • uredništvo: Zlatko Filipović, Čedomir Jelić, Dubravko Tokmačić i Mijo Vidović • tisak: "Dobra knjiga" d.o.o. Sarajevo

MAGIČNA PENJALIŠTA

U sklopu programa EU4Business, financiranog od Europske unije i Njemačke, osmišljen je između ostalih i projekt "Magična penjališta Bosne i Hercegovine". Projekt je implementirao Fakultet sporta i tjelesnog odgoja u Sarajevu, a cilj je da se sportsko penjanje na prirodnim stijenama učini popularnijim i turistima dostupnijim. Naime, temeljem pokazatelja s već poznatih penjališta u BiH (Dariva kod Sarajeva, Banja Luka, Blagaj itd.) bilježi se porast zanimanja za ovu sportsku disciplinu, posebno među stranim gostima, tako da se, primjerice u Kantonu Sarajevu, pristupilo izradi i postavljanju umjetnih stijena za sportsko penjanje. To može poslužiti treningu i svladavanju vještina penjanja, ali poželjna su i prirodna penjališta.

Nakon obilaska više od 40 raznih lokacija u BiH, Vareš je, s obzirom na svoje prirodne predispozicije i to već u bližoj okolini grada, odabran među 10 općina partnera u projektu. Zatim su došli profesionalci te odredili (a na mapi ispred Turist info centra u Varešu to je već i prikazano) 30 penjačkih smjerova na tri lokacije: na jednoj litici između Prnjavora i Kapije, u kamenolomu Stijene i na Gašinoj stijeni. U kamenolomu su određeni i osigurani smjerovi koji prema težini penjanja imaju oznaku 7 (od mogućih 8), što je savladivo samo vrhunskim penjačima, pa će dakle i takvi u Varešu imati priliku.

Važna je činjenica da su vareške lokacije za penjanje pristupačne (praktički, uz asfaltna prometnice), a s obzirom da su to u tehničkom smislu sportski tereni vlasnik penjališta postaje Općina. Dva člana PSD "Perun" iz Vareša prošli su u međuvremenu teoretsku i praktičnu obuku te dobili certifikat penjača, tako da naša općina odsad može spremno dočekati ovu vrstu turista i avanturista. A prije nego dođu i profesionalke, koje su najavljene da s njima uradimo profesionalne fotografije za reklamni materijal, prvi objavljujemo ovu sportsko-turističku priču i zahvaljujemo na posuđenim fotografijama Čedomiru Jeliću i Admiru Čizmi, koje su oni zabilježili prilikom utvrđivanja penjačkih smjerova u kamenolomu Stijene.

[3]

BOBOVAC

